

บทที่ 1

บทนำ

ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา

ประเทศไทยเป็นประเทศที่มีระบบเศรษฐกิจเปิด จึงทำให้การค้าระหว่างประเทศมีบทบาทสำคัญในการพัฒนาและนำความเจริญก้าวหน้าทางเศรษฐกิจมาสู่ประเทศ ตลอดจนเป็นกลไกสำคัญผลักดันเศรษฐกิจของประเทศให้ขยายตัวอย่างรวดเร็ว นับตั้งแต่ช่วงแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 3 (2515-2519) เป็นต้นมา โดยรัฐบาลได้ออกพระราชบัญญัติส่งเสริมการส่งออก พ.ศ. 2515 ซึ่งเป็นการเริ่มต้นของนโยบายส่งเสริมการส่งออก เนื่องจากได้มีบทพิสูจน์ว่า การพัฒนาอุตสาหกรรมทดแทนการนำเข้าไม่สามารถขยายตัวต่อไปได้ในระยะยาวอีกแล้ว เพราะตลาดภายในมีข้อจำกัด การพัฒนาในช่วงนั้นจึง ได้ให้ความสำคัญภายนอกประเทศมากขึ้น ระบบเศรษฐกิจเปิดกว้างมากขึ้น และเป็นยุคของ " Trade is an engine of growth." อย่างชัดเจน (กรมเศรษฐกิจการพาณิชย์, 2536)

ในช่วงแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 4 (2520-2524) รัฐบาลมีนโยบายส่งเสริมการผลิตสินค้าอุตสาหกรรมเพื่อการส่งออกให้เพิ่มมากขึ้น โดยการปรับปรุงแก้ไขมาตรการส่งเสริมการส่งออก เช่น การปรับปรุงสถาบันการเงินเพื่อจัดหาสินเชื่อระยะยาวให้ผู้ส่งออก เป็นต้น ทำให้มีผลต่อเนื่องไปถึงช่วงแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 5 (2525-2529) และฉบับที่ 6 (2530-2534) ซึ่งเป็นช่วงที่ภาวะเศรษฐกิจของประเทศขยายตัวสูงสุด กล่าวคือ ในปี 2531 อัตราการขยายตัวทางเศรษฐกิจของประเทศ สูงถึงร้อยละ 13.3 โดยมีการส่งออกเป็นตัวนำในการพัฒนาเศรษฐกิจ (Export-led growth) มาจนถึงปัจจุบัน (กรมเศรษฐกิจการพาณิชย์, 2536)

การที่การค้าระหว่างประเทศเป็นกลไกสำคัญต่อระบบเศรษฐกิจของไทย ทำให้รัฐบาลไทยเห็นความสำคัญและประโยชน์ที่จะได้รับจากการเข้าเป็นภาคีของความตกลงทั่วไปว่าด้วยภาษีศุลกากรและการค้า หรือแกตต์ (General Agreement on Tariffs and Trade - GATT) โดยเฉพาะในการเจรจาแลกเปลี่ยนสิทธิประโยชน์ทางภาษีศุลกากรกับประเทศภาคีแกตต์ ซึ่งจะ

เป็นช่องทางหนึ่งในการขยายตลาดการส่งออกของไทย ดังนั้น ด้วยความเห็นชอบของคณะรัฐมนตรี เมื่อวันที่ 22 ธันวาคม 2524 ประเทศไทยจึงดำเนินการสมัครเข้าเป็นภาคีแกตต์ตามขั้นตอน และมีสถานะเป็นภาคีแกตต์โดยสมบูรณ์ ตั้งแต่วันที่ 20 พฤศจิกายน 2525 นับเป็นภาคีลำดับที่ 87 (กรมเศรษฐกิจการพาณิชย์, 2530)

การที่ประเทศไทยเข้าเป็นภาคีแกตต์ถือได้ว่า เป็นการเปิดประเทศออกไปสัมพันธ์กับระบบเศรษฐกิจโลก และส่งผลให้เศรษฐกิจของไทยอยู่ในระดับที่น่าพอใจ โดยเฉพาะในด้านการขยายตัวของภาคการส่งออกตั้งแต่ปี 2530 เป็นต้นมา เฉลี่ยปีละกว่าร้อยละ 30 จนกระทั่งปี 2533 การส่งออกของไทยมีมูลค่ารวมทั้งสิ้นเกินกว่าหกแสนล้านบาท (วรวิทย์ เจริญเลิศ, 2534)

จากสถิติของธนาคารแห่งประเทศไทย (มีนาคม, 1995) ในตารางที่ 1 จะเห็นได้ว่า มูลค่าการค้าระหว่างประเทศของไทย ซึ่งประกอบด้วยมูลค่าการส่งออกและมูลค่าการนำเข้า เมื่อเทียบกับผลิตภัณฑ์มวลรวมภายในประเทศ (Gross Domestic Product : GDP) ตั้งแต่ปี 2534 ซึ่งเป็นปีสุดท้ายของแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 6 จนถึงปี 2537 อันเป็นช่วงกลางของแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 7 (2535-2539) จะเป็นอัตราส่วนระหว่างร้อยละ 62.1-63.9 โดยเฉพาะในปี 2537 เป็นปีแรกที่มีการส่งออกของไทยมีมูลค่าเกินกว่า 1 ล้านล้านบาท โดยมีมูลค่าการส่งออกสูงกว่าปีที่ผ่านมาถึงร้อยละ 21.3 นอกจากนี้ จากการประเมินผลขององค์การการค้าโลก* (World Trade Organization, 1995) ในปี 2537 ปรากฏว่า ประเทศไทยมีมูลค่าการส่งออกสูงเป็นลำดับที่ 22 ของโลก โดยมีมูลค่าการส่งออกสูงถึง 45,300 ล้านดอลลาร์สหรัฐ ส่วนในด้านการนำเข้า ประเทศไทยมีมูลค่าการนำเข้า 54,500 ล้านดอลลาร์สหรัฐ นับเป็นประเทศที่มีมูลค่าการนำเข้าสูงเป็นลำดับที่ 20 ของโลก จึงนับได้ว่า การค้าระหว่างประเทศมีความสำคัญต่อระบบเศรษฐกิจของไทยเพิ่มขึ้น และมูลค่าการค้าระหว่างประเทศของไทยได้ขยายตัวมากขึ้นตลอดมานับตั้งแต่ที่ไทยได้เข้าเป็นภาคีแกตต์ ซึ่งเป็นผลให้บทบาทของประเทศไทยในเวทีการค้าโลกมีความสำคัญเพิ่มขึ้นเป็นอย่างมาก

* ตั้งขึ้นเมื่อ 1 มกราคม 2538 โดยมีหน้าที่บริหารความตกลงการค้าระหว่างประเทศ ซึ่งเป็นผลจากการเจรจาการค้าหลายฝ่ายรอบอุรุกวัย ทบทวนนโยบายการค้าของประเทศภาคี รวมทั้งเป็นเวทีการเจรจาทางการค้าระหว่างประเทศภาคี เพื่อให้การค้าเป็นไปโดยเสรี

ตารางที่ 1 แสดงมูลค่าการค้าระหว่างประเทศไทย เปรียบเทียบกับ GDP

หน่วย : ล้านบาท

ปี	2534	2535	2536	2537
มูลค่าการค้าเทียบกับ GDP				
มูลค่าการส่งออก	725,630	824,644	935,862	1,135,006
อัตราเพิ่ม(%)		13.6	13.5	21.3
มูลค่าการนำเข้าระหว่างประเทศ	844,448	958,831	1,033,244	1,166,596
อัตราเพิ่ม(%)		13.5	7.8	12.9
มูลค่าการค้าระหว่างประเทศ	1,570,078	1,783,475	1,969,106	2,301,602
อัตราเพิ่ม(%)		13.6	10.4	16.4
ผลิตภัณฑ์มวลรวมภายในประเทศ(GDP)	2,519,618	2,833,277	3,170,500 ^p	3,601,700 ^e
อัตราเพิ่ม(%)		12.4	11.4	13.6
สัดส่วนมูลค่าการค้าระหว่างประเทศ กับ GDP (%)	62.3	62.9	62.1	63.9

ที่มา : Bank of Thailand, Monthly Bulletin, Vol.35 No.1 March 1995

p - ตัวเลขเบื้องต้น e - ตัวเลขประมาณการ

แกตต์คืออะไร

แกตต์ เป็นความตกลงทางการค้าระหว่างประเทศที่ถือกำเนิดเมื่อปี 2490 โดยมีประเทศก่อตั้งที่เริ่มเจรจาจัดทำความตกลงรวม 23 ประเทศ* ด้วยเหตุผลที่ต้องการขยายการค้าเพื่อเร่งฟื้นฟูระบบเศรษฐกิจและสังคมของโลกภายหลังสงครามโลกครั้งที่ 2 โดยแกตต์มีวัตถุประสงค์หลักเพื่อให้ประเทศต่าง ๆ ดำเนินการค้าโดยเสรี เพื่อการขยายตัวทางการผลิตและการค้าอันจะส่งผลให้ประชากรโลกมีฐานะความเป็นอยู่ที่ดี

เพื่อให้บรรลุวัตถุประสงค์ดังกล่าว แกตต์จึงได้กำหนดหลักการเพื่อเป็นแนวทางให้ประเทศภาคียึดถือปฏิบัติในการดำเนินการค้าระหว่างประเทศ (กรมเศรษฐกิจการพาณิชย์, 2537) ดังนี้

1. การให้การปฏิบัติเยี่ยงชาติที่ได้รับความอนุเคราะห์ยิ่ง (most-favoured nation treatment - MFN) หมายถึง การปฏิบัติต่อชาติอื่น ๆ อย่างเท่าเทียมกัน กล่าวคือ การที่ประเทศใด ๆ จะเรียกเก็บภาษีศุลกากร หรือค่าธรรมเนียม หรือใช้มาตรการใด ๆ กับสินค้าที่นำเข้า จะต้องไม่เลือกปฏิบัติระหว่างประเทศที่ส่งสินค้าเข้ามา ไม่ว่าประเทศนั้นจะเป็นประเทศกำลังพัฒนาเล็ก ๆ หรือประเทศมหาอำนาจทางเศรษฐกิจก็ตาม
2. การปฏิบัติเยี่ยงคนชาติ (national treatment) หมายถึง การปฏิบัติต่อสินค้านำเข้าจากประเทศภาคีอื่น ๆ เช่นเดียวกับสินค้าภายในประเทศ ไม่ว่าจะ เป็นในเรื่องการเก็บภาษีภายใน หรือการกำหนดกฎระเบียบต่าง ๆ
3. หลักความโปร่งใส (transparency) หมายถึง การดำเนินนโยบายและมาตรการทางการค้ารวมทั้งกฎระเบียบต่าง ๆ ของประเทศภาคีใด ๆ จะต้องมีความโปร่งใสชัดเจน มีการตีพิมพ์ด้วยกฎหมายและระเบียบต่าง ๆ เผยแพร่แก่ผู้นำเข้าและผู้ส่งออกโดยทั่วไป เพื่อให้รับทราบและเข้าใจแนวการปฏิบัติ และหากมีข้อข้องใจในปัญหาต่าง ๆ ก็สามารถสอบถามเพื่อความกระจ่างได้

* ออสเตรเลีย เบลเยียม บราซิล พม่า แคนาดา ศรีลังกา ซิลี จีน คิวบา เชคโกสโลวาเกีย ฝรั่งเศส อินเดีย เลบานอน ลักเซมเบิร์ก เนเธอร์แลนด์ นิวซีแลนด์ นอร์เวย์ ปากีสถาน ไรต์เซีย ซีเรีย อัฟริกาใต้ อังกฤษและไอร์แลนด์เหนือ สหรัฐอเมริกา

4. การคุ้มครองอุตสาหกรรมภายในด้วยภาษีศุลกากร (protection through tariffs) หมายความว่า แกตต์ไม่ห้ามการคุ้มครองอุตสาหกรรมภายใน แต่ได้กำหนดไว้ว่า ถ้าจะคุ้มครองแล้ว จะต้องใช้มาตรการด้านภาษีเท่านั้น จะใช้มาตรการกีดกันการค้าอื่น ๆ ไม่ได้ เว้นแต่มาตรการนั้นจะสอดคล้องกับเงื่อนไขของแกตต์ ทั้งนี้ เพื่อให้การคุ้มครองอุตสาหกรรมภายใน ชัดเจนขึ้น และมีผลกระทบต่อราคาโดยตรง ซึ่งจะทำให้ผู้นำเข้าสามารถคำนวณภาระค่าใช้จ่าย ต้นทุนต่าง ๆ อันจะก่อให้เกิดความบิดเบือนการค้าที่น้อยกว่าการคุ้มครองด้วยวิธีการอื่น

5. การผูกพันข้อตกลงหย่อนอัตราภาษีศุลกากร (tariff binding) หมายถึง เมื่อแกตต์เปิดโอกาสให้ใช้มาตรการด้านภาษีศุลกากรเพื่อคุ้มครองอุตสาหกรรมภายในประเทศ ก็ได้กำหนดหลักการให้ประเทศภาคีผูกพันอัตราภาษีศุลกากร (binding) ที่เกิดจากการเจรจา แลกเปลี่ยนข้อตกลงหย่อนอัตราภาษีระหว่างกัน เพื่อเป็นสัญญาว่า ในอนาคตจะ ไม่มีการเพิ่มอัตราภาษีศุลกากรให้สูงขึ้นกว่าที่ได้ตกลงกันไว้ โดยตารางข้อตกลงหย่อนภาษีนี้ จะถือเป็นส่วนสำคัญของความตกลง อย่างไรก็ตาม ในกรณีที่จำเป็น แกตต์ก็เปิดโอกาสให้ประเทศภาคีปรับปรุงอัตราภาษีศุลกากรที่ได้ผูกพันไว้ให้สูงขึ้นอีก ได้ แต่ต้องมีการชดเชยผลประโยชน์ที่ประเทศภาคีอื่น ๆ เสียไป โดยการให้ข้อแลกเปลี่ยนอื่น ๆ เป็นการทดแทน

6. การส่งเสริมการแข่งขันทางการค้าที่เป็นธรรม (promoting fair trade) หมายถึง แกตต์มุ่งเน้นให้มีการแข่งขันที่เป็นธรรม โดยเฉพาะในเรื่องการทุ่มตลาดและการให้การอุดหนุน (subsidy) เนื่องจากการทุ่มตลาดทำให้ราคาสินค้านำเข้าของบริษัทที่ทุ่มตลาดต่ำลงเกินจริง ก่อให้เกิดความเสียหายแก่ผู้ผลิตที่ถูกทุ่มตลาด เพราะไม่สามารถแข่งขันกับสินค้าที่มีการทุ่มตลาดได้ แกตต์จึงถือว่าเป็นการค้าที่ไม่เป็นธรรม และได้อนุญาตให้ประเทศผู้เสียหายเรียกเก็บค่าธรรมเนียมต่อต้านการทุ่มตลาด (anti-dumping duty) ในสัดส่วนที่เท่ากับส่วนต่างของราคาที่เกิดขึ้นจากการทุ่มตลาด ส่วนในเรื่องการอุดหนุนนั้น หากรัฐบาลประเทศภาคีใดให้การอุดหนุนทางการเงิน หรือในรูปแบบแก่ผู้ผลิตภายในประเทศหรือผู้ส่งออก จนทำให้สามารถส่งสินค้าไปขายยังประเทศภาคีอื่น ๆ และก่อความเสียหายแก่อุตสาหกรรมภายในประเทศนั้น ๆ ประเทศผู้เสียหายก็สามารถเรียกเก็บค่าธรรมเนียมพิเศษต่อต้านการอุดหนุน (countervailing duty) กับสินค้านั้นได้

7. การห้ามจำกัดปริมาณนำเข้าสินค้า (prohibition of quantitative restrictions) ในหลักการ แกตต์ไม่อนุญาตให้ใช้มาตรการจำกัดปริมาณการนำเข้า เนื่องจากการกีดกันทางการค้าโดยตรง อย่างไรก็ตาม แกตต์ก็ได้มีข้อยกเว้นให้จำกัดปริมาณนำเข้าสินค้าได้ หากประเทศภาคีมีความจำเป็นเพื่อแก้ไขปัญหาดุลการชำระเงิน แต่ต้องค่อย ๆ ยกเลิกไปเมื่อพ้นวิกฤติดังกล่าว นอกจากนี้ สำหรับประเทศกำลังพัฒนาสามารถใช้มาตรการ

จำกัดปริมาณนำเข้า เพื่อป้องกันการขาดแคลนเงินตราต่างประเทศ อันเนื่องมาจากการนำเข้าสินค้า เพื่อใช้ในการพัฒนาประเทศ หรือเพื่อคุ้มครองอุตสาหกรรมภายในประเทศในระยะแรกเริ่มได้ ทั้งนี้ การใช้มาตรการจำกัดปริมาณนำเข้าดังกล่าวจะต้องมีการหารือในกรอบของแกตต์ และใช้โดยไม่เลือกปฏิบัติ

8. การขอผ่อนผันและการใช้มาตรการปกป้องกรณีฉุกเฉินและจำเป็น (waiver and possible emergency action) แกตต์อนุญาตให้ประเทศภาคีขอผ่อนผันจากการปฏิบัติตามข้อผูกพันได้ หากประสบปัญหาด้านเศรษฐกิจและการค้า นอกจากนี้ ในกรณีฉุกเฉินที่มีสินค้านำเข้าเพิ่มขึ้นอย่างรวดเร็ว และก่อความเสียหายให้กับอุตสาหกรรมภายในประเทศอย่างรุนแรง อันเนื่องมาจากการลดภาษีนำเข้า ประเทศภาคีก็สามารถใช้มาตรการปกป้อง (safeguards) เป็นการชั่วคราวเพื่อจำกัดการนำเข้า โดยการเพิ่มภาษีศุลกากรหรือการใช้มาตรการที่มีใช้ภาษีศุลกากร เพื่อแก้ไขปัญหาดังกล่าวได้

9. การรวมกลุ่มการค้าในภูมิภาค (regional trading arrangements) แกตต์อนุญาตให้มีการรวมกลุ่มประเทศเพื่อลดภาษีศุลกากรระหว่างกัน เพื่อนำไปสู่การค้าเสรี ซึ่งเป็นข้อยกเว้นในเรื่องการประติบัติเยี่ยงชาติที่ได้รับความอนุเคราะห์ยิ่ง ทั้งนี้ การรวมกลุ่มการค้าดังกล่าว จะต้องไม่กระทบกระเทือนต่อผลประโยชน์เดิมของประเทศนอกกลุ่ม และไม่ทำให้อัตราภาษีศุลกากรและมาตรการทางการค้าอื่น ๆ ที่มีกับประเทศนอกกลุ่มสูงมากขึ้นกว่าเดิม ก่อนที่จะมีการรวมกลุ่มการค้านั้น

10. การยุติข้อพิพาท (dispute settlement) หากมีข้อพิพาทเกิดขึ้นระหว่างประเทศภาคี แกตต์ได้กำหนดให้มีการหารือระหว่างกันเพื่อแก้ไขปัญหา หากยังไม่สามารถตกลงประนีประนอมกันได้ แกตต์จะเข้ามาไกล่เกลี่ยโดยการนำข้อพิพาทเข้าสู่ขบวนการยุติข้อพิพาท โดยการจัดตั้งคณะผู้พิจารณา (panel) ขึ้นมาพิจารณาหาข้อสรุปเพื่อหลีกเลี่ยงการใช้อำนาจของประเทศใหญ่ที่จะมาบีบบังคับประเทศเล็กให้ปฏิบัติตาม เมื่อคณะผู้พิจารณาพิจารณาแล้วจะจัดทำรายงานเสนอที่ประชุมคณะมนตรีแกตต์ (GATT Council) ซึ่งประกอบด้วยประเทศภาคีแกตต์ทุกประเทศ ทำหน้าที่เป็นผู้ตัดสินชี้ขาดในขั้นสุดท้าย เพื่อให้ประเทศภาคีที่กระทำผิดความตกลงแกตต์ หรือกระทำการใด ๆ ที่ก่อความเสียหายแก่ประเทศภาคีอื่น แก้ไขมาตรการนั้นให้สอดคล้องกับความตกลง และหากประเทศภาคีดังกล่าวไม่ปฏิบัติตาม ก็อนุญาตให้ประเทศผู้เสียหายตอบโต้ทางการค้าได้ โดยไม่ขัดกับความตกลงแกตต์ การดำเนินการนี้จะให้ความเป็นธรรมแก่ประเทศเล็กมากขึ้น

11. การให้สิทธิพิเศษแก่ประเทศกำลังพัฒนา (special conditions for developing countries) เนื่องจากประเทศภาคีแกตต์ประมาณ 2 ใน 3 เป็นประเทศกำลังพัฒนาที่ยังคงมีระดับการพัฒนาเศรษฐกิจที่ไม่สูงนัก แกตต์จึงผ่อนผันให้ประเทศกำลังพัฒนาใช้มาตรการทางการค้าเพื่อการพัฒนาเศรษฐกิจและรักษาดุลการชำระเงินได้ ในขณะที่เดียวกันก็ให้ประเทศพัฒนาแล้วช่วยเหลือประเทศกำลังพัฒนาโดยการให้สิทธิประโยชน์พิเศษ ไม่ว่าจะเป็นด้านการลดภาษีศุลกากร หรือลดอุปสรรคทางการค้าอื่น ๆ โดยไม่หวังผลประโยชน์ตอบแทน

การเจรจาแกตต์รอบอุรุกวัย

สมพล เกียรติไพบูลย์ (2532) อธิบายถึงความเป็นมาของการเจรจาแกตต์รอบอุรุกวัยว่า สืบเนื่องมาจากการเกิดวิกฤตการณ์น้ำมันในช่วงปี 2523 ทำให้ภาวะเศรษฐกิจโลกซบถถึงขั้นเศรษฐกิจถดถอย และเพื่อเป็นการแก้ไขปัญหาการว่างงานและปัญหาเศรษฐกิจอื่น ๆ ประเทศต่างๆจึงได้นำมาตรการกีดกันทางการค้ามาใช้ในหลายรูปแบบ ทั้งมาตรการภาษีศุลกากร และการจำกัดปริมาณนำเข้าในลักษณะต่าง ๆ โดยอาศัยช่องโหว่ของกติกการค้าระหว่างประเทศ เช่น การจำกัดการส่งออกโดยสมัครใจ (Voluntary Export Restraints - VERs) การจัดระเบียบการตลาด (Orderly Marketing Arrangements - OMAs) ตลอดจนการแก้ไขปัญหาค่าในลักษณะทวิภาคี โดยใช้พลังเศรษฐกิจบีบบังคับประเทศคู่เจรจาที่มีอำนาจการต่อรองน้อยกว่า การที่ประเทศต่าง ๆ นำมาตรการกีดกันทางการค้ามาใช้กันมากขึ้นเป็นลำดับ ทำให้มีผลกระทบกระเทือนต่อการค้าระหว่างประเทศโดยทั่วไป รวมทั้งระบบการค้าหลายฝ่ายของแกตต์ และโดยที่วัตถุประสงค์สำคัญของแกตต์ คือ การทำให้การค้าระหว่างประเทศเป็นไปอย่างเสรี แกตต์จึงมีบทบาทสำคัญในการจัดให้มีการเจรจาระหว่างประเทศภาคีแกตต์ เพื่อลดมาตรการกีดกันทางการค้าระหว่างกัน

ในช่วงวันที่ 18 - 20 กันยายน 2529 แกตต์ได้จัดประชุมระดับรัฐมนตรีของประเทศภาคีแกตต์ ณ เมืองบูนาเตล เอสเต ประเทศอุรุกวัย ประกาศเปิดการเจรจาการค้าหลายฝ่ายรอบอุรุกวัย เพื่อลดอุปสรรคทางการค้า ทั้งด้านภาษีศุลกากรและมาตรการที่ไม่ใช่ภาษีศุลกากร ตลอดจนการปรับปรุงกฎเกณฑ์ของแกตต์ให้สอดคล้องกับพัฒนาการของสถานการณ์ทางเศรษฐกิจ และการค้าที่เปลี่ยนแปลงไปมากในช่วงเกือบ 40 ปี นับจากวันที่แกตต์เริ่มมีผลใช้บังคับ นอกจากนี้ การเจรจารอบใหม่นี้ ยังเป็นการเจรจาเพื่อกำหนดกฎเกณฑ์การค้าระหว่างประเทศให้ครอบคลุม

ประเด็นใหม่นอกจากการเจรจาเขตการค้าเสรี คือ การคุ้มครองสิทธิทรัพย์สินทางปัญญา มาตรการการลงทุนที่เกี่ยวกับการค้า และการค้าบริการ อันประกอบด้วยการเงิน การธนาคาร การประกันภัย การโทรคมนาคม การขนส่ง เป็นอาทิ ซึ่งนับว่าการค้าบริการเหล่านี้จะมีมูลค่าการค้าที่สูงขึ้นเป็นอย่างมาก แต่ยังไม่เคยมีการกำหนดกฎเกณฑ์การค้าระหว่างประเทศใด ๆ มาก่อน

เกณฑ์กำหนดให้การเจรจาขอบรรุควัยเสร็จสิ้นภายในเวลา 4 ปี คือปี 2533 โดยมีวัตถุประสงค์หลักอย่างหนึ่ง คือ การพัฒนาปรับปรุงกลไกการทำงานของแกตต์เดิมให้มีประสิทธิภาพยิ่งขึ้น และ โดยที่การเจรจาแกตต์รอบบรรุควัยมีการขยายขอบเขตของความตกลงให้รวมถึงการค้าคุ้มครองทรัพย์สินทางปัญญา และการค้าบริการ นอกเหนือจากการเจรจาเขตการค้าเสรีเพื่อเปิดตลาดสินค้าเท่านั้น ในที่สุดประเทศที่ร่วมเจรจาก็เห็นว่า รูปแบบที่เหมาะสมที่สุดของการบริหารความตกลงทุกเรื่องที่เป็นผลจากการเจรจาแกตต์รอบบรรุควัย ก็คือ การยกฐานะของแกตต์ขึ้นเป็นองค์การระหว่างประเทศ โดยเรียกว่า "องค์การการค้าโลก หรือ World Trade Organization : WTO" (วารสารเศรษฐกิจการพาณิชย์ ฉบับที่ 245, 2537) อย่างไรก็ตาม การเจรจาขอบรรุควัยไม่สามารถยุติลงได้ตามกำหนดเวลา เนื่องจากการเจรจาครั้งนี้มีประเทศเข้าร่วมเจรจากว่า 100 ประเทศ ซึ่งต่างฝ่ายต่างมีผลประโยชน์ต่างกัน นอกจากนี้ประเทศภาคีสำคัญโดยเฉพาะสหรัฐอเมริกา และประชาคมยุโรปก็ไม่สามารถตกลงกันได้ในเรื่องสินค้าเกษตร ทำให้การเจรจายืดเยื้อมาอีก 3 ปี และสามารถสรุปปิดรอบการเจรจาได้เมื่อวันที่ 15 ธันวาคม 2536 ณ นครเจนีวา ประเทศสวิตเซอร์แลนด์ หลังจากนั้น แกตต์และประเทศภาคีต่าง ๆ ได้ทำการปรับข้อความในเอกสารกรรมสารสุดท้าย (Final Act) ให้มีความสมบูรณ์ในแง่กฎหมาย ซึ่งสามารถแบ่งความตกลงต่างๆ เป็นกลุ่มๆ ตามสาระหลัก (สมจินต์ สันถาวรวัชร, 2538) ดังนี้

1. ความตกลงหลักกำหนดโครงสร้างสถาบัน ได้แก่ ความตกลงมาร์ราเกชจัดตั้งองค์การการค้าโลก ซึ่งบทบัญญัติหลักจะกล่าวถึงเรื่องต่อไปนี้
 - 1.1 สถานะขององค์การการค้าโลก
 - 1.2 หน้าที่ขององค์การการค้าโลก
 - 1.3 กำหนดสถาบันและองค์กรต่าง ๆ ขององค์การการค้าโลก
2. กลุ่มความตกลงและพิธีสารเพื่อการเปิดตลาดสินค้า ได้แก่
 - 2.1 พิธีสารมาร์ราเกช เป็นเอกสารทางกฎหมายที่กำหนดให้ตารางข้อลดหย่อนและข้อผูกพันภาษีศุลกากรของประเทศต่าง ๆ เป็นส่วนหนึ่งของความตกลงแกตต์ 1994

- 2.2 ความตกลงว่าด้วยการเกษตร
- 2.3 ความตกลงว่าด้วยสิ่งทอและ เครื่องนุ่งห่ม
- 2.4 ความตกลงว่าด้วยมาตรการลงทุนที่เกี่ยวกับการค้า
3. กลุ่มที่เป็นกฎเกณฑ์การค้าบังคับใช้เป็นการทั่วไป ได้แก่
 - 3.1 ความตกลงแกตต์ 1994
 - 3.2 ความเข้าใจว่าด้วยกฎและกระบวนการที่ใช้กับการระงับข้อพิพาท
4. กลุ่มความตกลงทางด้านระเบียบการนำเข้าส่งออกสินค้า ได้แก่
 - 4.1 ความตกลงว่าด้วยการใช้บังคับมาตรการสุขอนามัย และสุขอนามัยพืช
 - 4.2 ความตกลงว่าด้วยอุปสรรคทางเทคนิคต่อการค้า
 - 4.3 ความตกลงว่าด้วยการปฏิบัติตามข้อ 7 * ของความตกลงแกตต์ 1994
 - 4.4 ความตกลงว่าด้วยการตรวจสอบก่อนส่งออก
 - 4.5 ความตกลงว่าด้วยกฎเกี่ยวกับแหล่งกำเนิดสินค้า
 - 4.6 ความตกลงว่าด้วยวิธีดำเนินการออกใบอนุญาตนำเข้า
5. กลุ่มกฎระเบียบที่เกี่ยวกับมาตรการชั่วคราวเพื่อคุ้มครองอุตสาหกรรมภายใน ได้แก่
 - 5.1 ความตกลงว่าด้วยมาตรการปกป้อง
 - 5.2 ความตกลงว่าด้วยการปฏิบัติตามข้อ 6 **ของความตกลงแกตต์ 1994
 - 5.3 ความตกลงว่าด้วยการอุดหนุนและมาตรการตอบโต้
6. ความตกลงทั่วไปว่าด้วยการค้าบริการ
7. ความตกลงทั่วไปว่าด้วยสิทธิในทรัพย์สินทางปัญญาที่เกี่ยวกับการค้า

ทั้งนี้ รัฐมนตรีของประเทศไทยก็ได้ลงนามรับรองความตกลงฯ อย่างเป็นทางการ ในการประชุมระดับรัฐมนตรีระหว่างวันที่ 12-15 เมษายน 2537 ณ เมืองมาร์ราเกช ประเทศมอริสโก และประเทศไทยก็ได้ลงนามรับรองความตกลงฯ แล้ว จะต้องดำเนินการตาม

* บทบัญญัติว่าด้วยการประเมินราคาเพื่อการศุลกากร (Valuation for Customs Purposes)

** บทบัญญัติว่าด้วยอากรต่อต้านการทุ่มตลาดและตอบโต้การอุดหนุน (Anti-dumping and Countervailing Duties)

ขั้นตอนกฎหมายภายใน ก่อนการยื่นสัตยาบัน ตามหลักกฎหมายระหว่างประเทศ เพื่อให้มีฐานะเป็น ประเทศสมาชิกองค์การการค้าโลก โดยสมบูรณ์ต่อไป (กรมเศรษฐกิจการพาณิชย์, 2537)

ประเทศไทยกับการเจรจาแกตต์รอบอุรุกวัย

ประเทศไทยได้ติดตามการหารือระหว่างประเทศภาคีแกตต์ก่อนการเปิดการเจรจารอบใหม่มาโดยตลอด และได้เข้าร่วมประชุมระดับรัฐมนตรีเพื่อเปิดการเจรจาอย่างเป็นทางการ ณ เมืองปุนต้า เดล เอสเต้ ประเทศอุรุกวัยในเดือนกันยายน 2529 และหลังจากที่ได้พิจารณาถึงประโยชน์ของการเจรจา คณะรัฐมนตรีก็ได้มีมติเมื่อวันที่ 17 เมษายน 2530 เห็นชอบให้ไทย เข้าร่วมในการเจรจารอบอุรุกวัย โดยให้ความเห็นชอบหลักการและกรอบท่าทีในการเจรจา ซึ่งคำนึงถึงผลประโยชน์ของไทยมากที่สุด (กรมเศรษฐกิจการพาณิชย์, 2538)

จากคำแถลงนโยบายของรัฐบาล ในด้านการพาณิชย์ระหว่างประเทศ ซึ่ง ฯพณฯ นายกรัฐมนตรี (นายชวน หลีกภัย) ได้แถลงต่อรัฐสภา เมื่อวันที่ 21 ตุลาคม 2535 (กระทรวงพาณิชย์, 2537) ได้เน้นถึงการที่จะให้ผู้ประกอบการสามารถแข่งขันทางด้านการค้า และการลงทุนระหว่างประเทศได้อย่างมีประสิทธิภาพภายใต้สภาพการณ์ที่มีการกีดกันทางการค้าอย่างรุนแรง โดยส่งเสริมและขจัดอุปสรรคทางด้านการผลิตสินค้าเพื่อการส่งออกทั้งในภาคเกษตร อุตสาหกรรม และบริการ สนับสนุนการค้าเสรีภายใต้พันธกรณีทางเศรษฐกิจและการค้าระหว่างประเทศ ปกป้องสิทธิและผลประโยชน์ของชาติ โดยคำนึงถึงความพร้อมและขีดความสามารถของประเทศ โดยเฉพาะจะให้ความสำคัญกับการเจรจาข้อตกลงทั่วไปว่าด้วยอัตราภาษีศุลกากรและการค้า รวมทั้งเสริมสร้างความสัมพันธ์ทางเศรษฐกิจการค้าแบบพหุภาคี เพื่อขยายโอกาสทางการค้าและการลงทุนให้เพิ่มขึ้นอย่างต่อเนื่อง นอกจากนี้รัฐบาลจะส่งเสริมบทบาทภาคเอกชนในการวางแผนและกำหนดกลยุทธ์วิธีทางการค้ากับต่างประเทศ เพื่อปกป้องผลประโยชน์ทางการค้าและการลงทุน

ในคำแถลงประกอบงบประมาณรายจ่ายประจำปีงบประมาณ พ.ศ. 2538 ซึ่งนายชวน หลีกภัย นายกรัฐมนตรี แถลงต่อสภาผู้แทนราษฎร เมื่อวันที่ 6 กรกฎาคม 2537 ยังคงเน้นนโยบายด้านการค้าระหว่างประเทศว่า "รัฐบาลได้เข้าร่วมเจรจาการค้ากับต่างประเทศ ทั้งในรูปทวิภาคี และพหุภาคี เพื่อให้ประเทศไทยได้รับประโยชน์จากการตกลงทางการค้าระหว่างประเทศอย่างเต็มที่ เช่น การเจรจารอบอุรุกวัย เป็นต้น"

เมื่อวันที่ 5 มกราคม 2537 คณะรัฐมนตรีได้มีมติให้รองนายกรัฐมนตรี (นายสุภชัย พานิชภักดิ์) เป็นหัวหน้าคณะผู้แทนไทยเข้าร่วมประชุมระดับรัฐมนตรีเพื่อพิจารณารับรองผลการเจรจา และมอบอำนาจให้ลงนามยอมรับรองกรรมสารสุดท้าย ซึ่งรวมความตกลงต่างๆ ที่เป็นผลจากการเจรจาทั้งหมด และในช่วงวันที่ 12-15 เมษายน 2537 คณะผู้แทนไทยซึ่งมีรองนายกรัฐมนตรี (นายสุภชัย พานิชภักดิ์) เป็นหัวหน้าคณะ พร้อมรัฐมนตรีว่าการกระทรวงพาณิชย์ (นายอุทัย พิมพ์ใจชน) รัฐมนตรีช่วยว่าการกระทรวงการคลัง (นายไตรรงค์ สุวรรณคีรี) และผู้แทนระดับสูงจากหน่วยงานต่าง ๆ ได้เข้าร่วมประชุมระดับรัฐมนตรีดังกล่าว โดยรองนายกรัฐมนตรีได้ลงนามรับรองกรรมสารสุดท้ายร่วมกับรัฐมนตรีของประเทศภาคีแกตต์อื่น ๆ และต่อมาหลังจากที่ได้ผ่านขั้นตอนตามกระบวนการนิติบัญญัติแล้ว กระทรวงการต่างประเทศได้ยื่นสัตยาบันสาร* ในวันที่ 28 ธันวาคม 2537 ซึ่งมีผลให้ไทยมีสถานะเป็นสมาชิกองค์การการค้าโลกลำดับที่ 59 (กรมเศรษฐกิจการพาณิชย์, 2538)

การเจรจาอบอุรุกวัยที่เสร็จสิ้นลงนี้ มีผลครอบคลุมแนวทางการดำเนินการในเรื่องการค้าระหว่างประเทศ ทั้งการค้าสินค้าและการค้าบริการ ซึ่งผลการเจรจาอบอุรุกวัยนี้ ประเทศภาคีต่าง ๆ รวมทั้งไทยจะต้องพิจารณาทั้งในด้านสิทธิประโยชน์ที่จะได้รับ กับด้านพันธกรณีหรือข้อผูกพันที่จะต้องถือปฏิบัติ และเมื่อทุกประเทศปฏิบัติตามพันธกรณี ประเทศไทยจะได้ประโยชน์จากผลการเจรจาอบอุรุกวัย โดยเฉพาะในด้านการขยายตัวของการค้าไทย (สมจินต์ สันถาวรภักษ์, 2538) สรุปได้ ดังนี้

1. ด้านการเปิดตลาดสินค้าอุตสาหกรรม และทรัพยากรธรรมชาติ ประเทศสมาชิกที่เป็นคู่ค้าสำคัญของไทย ต่างก็ได้ผูกพันที่จะเปิดตลาดโดยการลดหรือยกเลิกภาษีศุลกากรสำหรับสินค้าแทบทุกชนิด โดยจะลดภาษีศุลกากรลงจากอัตราเฉลี่ยเดิม ประมาณร้อยละ 40 การเปิดตลาดให้กว้างขึ้นนี้ จะทำให้ไทยซึ่งมีศักยภาพในการผลิตสินค้าอุตสาหกรรม และสินค้าจากทรัพยากรธรรมชาติ มีโอกาสที่จะขยายการค้าได้มากขึ้น หากมองผลประโยชน์ในรูปมูลค่าส่งออกของไทยที่จะได้รับจากการลดภาษีศุลกากรสินค้าอุตสาหกรรมจากประเทศคู่ค้าสำคัญโดยใช้ตัวเลขปี 2536 แล้ว พบว่า

* รัฐมนตรีว่าการกระทรวงการต่างประเทศ (พตท.ทักษิณ ชินวัตร) เป็นผู้ลงนามในสัตยาบันสาร เมื่อวันที่ 20 ธันวาคม 2537 และไทยได้ยื่นสัตยาบันสารต่อเลขาธิการแกตต์ผ่านคณะผู้แทนถาวรไทยฯ ณ นครเจนีวา

ประเทศไทยได้ส่งออกสินค้าที่สหรัฐฯ ลดอัตราภาษี เป็นมูลค่า 160,262 ล้านบาท สหภาพยุโรป 105,217 ล้านบาท และญี่ปุ่น 102,477 ล้านบาท ดังนั้น เมื่อลดอัตราภาษีลงอีกก็จะทำให้สินค้าไทยแข่งขันได้ดียิ่งขึ้น นอกจากนี้ ประเทศที่ไม่เปิดตลาดในอดีต เช่น ออสเตรเลีย แคนาดา และเกาหลี ก็จะมีผลและผูกพันอัตราภาษีรายการสินค้าเหล่านั้นเช่นกัน เมื่อไทยมีศักยภาพส่งไปสหรัฐฯ หรือสหภาพยุโรปได้ ก็ย่อมมีโอกาสที่จะเจาะตลาดใหม่เหล่านั้นเช่นกัน

2. **ด้านสินค้าเกษตร** ประเทศสมาชิกจะต้องเปิดตลาดสินค้าเกษตร โดยมีพันธกรณีที่จะต้องลดอัตราภาษีศุลกากรลงอย่างน้อยร้อยละ 36 สำหรับประเทศพัฒนาแล้ว และร้อยละ 24 สำหรับประเทศกำลังพัฒนา ที่สำคัญคือ ประเทศสมาชิกจะต้องยกเลิกการห้ามนำเข้าและแปลงมาตรการที่มีใช้ภาษีศุลกากรมาเป็นมาตรการภาษีศุลกากรแทน โดยเฉพาะอย่างยิ่งทำให้ประเทศที่เคยปิดตลาด เช่น ญี่ปุ่น และเกาหลีต้องยกเลิกการห้ามนำเข้า และเนื่องจากประเทศไทยมีศักยภาพการผลิตสินค้าเกษตรสูง จึงเป็นประโยชน์กับเศรษฐกิจของไทย

3. **ด้านการค้าบริการ** ได้กำหนดกรอบความตกลงทั่วไปว่าด้วยการค้าบริการขึ้น เพื่อใช้เป็นกฎเกณฑ์ในการควบคุมดูแลการค้าบริการในโลกให้เป็นไปอย่างเป็นธรรม มีความโปร่งใส รวมทั้งให้มีการเปิดตลาดการค้าบริการให้เสรียิ่งขึ้น ดังนั้น เอกชนไทยที่มีศักยภาพในการค้าบริการทั้งในสาขาการก่อสร้าง หรือในสาขาการท่องเที่ยว และสาขาอื่นที่ใช้แรงงานเป็นหลัก ก็สามารถขยายการค้าบริการสู่ตลาดต่างประเทศตามโอกาสที่เปิดให้

การจัดตั้งองค์การการค้าโลก ตั้งแต่วันที่ 1 มกราคม 2538 ซึ่งเป็นผลจากการเจรจารอบอุรุกวัยที่ยุติลงได้นั้น เกริกไกร จีระแพทย์ (บทสัมภาษณ์, 2538) กล่าวว่า ทำให้บรรยากาศทางเศรษฐกิจการค้าของโลกดีขึ้นเป็นอย่างมาก โดยเฉพาะในด้านการเปิดตลาดสำหรับประเทศไทยนั้น เมื่อพิจารณาในฐานะประเทศผู้บริโภครายการลดภาษีของประเทศไทยลงโดยเฉลี่ยร้อยละ 40 จากระดับเดิมจะทำให้ราคาสินค้าต่ำลง เป็นการลดภาวะเงินเฟ้อ และเป็นประโยชน์แก่ผู้บริโภค และเมื่อพิจารณาในฐานะผู้ผลิต การลดภาษีศุลกากรย่อมเสริมฐานะการแข่งขันในตลาดโลก โดยเฉพาะราคาวัตถุดิบในการผลิตต่ำลง ทำให้ต้นทุนการผลิตลดลง นอกจากนี้ ยังเป็นการกระตุ้นให้อุตสาหกรรมภายในประเทศต้องปรับปรุงประสิทธิภาพการผลิตเพื่อแข่งขันกับสินค้าจากต่างประเทศ ซึ่งจะเป็นประโยชน์แก่ผู้บริโภคเช่นเดียวกัน

ข่าวสารการเจรจาแก้ศรอบอุรุกวัย

โดยที่ผลการเจรจาแก้ศรอบอุรุกวัย เป็นเรื่องที่เกี่ยวข้องกับเศรษฐกิจการค้า โดยเฉพาะการปรับมาตรการที่เป็นอุปสรรคทางการค้า เพื่อให้การค้าระหว่างประเทศเป็นไปโดยเสรียิ่งขึ้น ซึ่งนอกจากจะมีผลกระทบโดยตรงต่อผู้ประกอบการธุรกิจ ไม่ว่าจะเป็นผู้ผลิต ผู้ส่งออกหรือผู้นำเข้าแล้ว ยังจะมีผลกระทบทางอ้อมต่อประชาชนผู้บริโภคโดยทั่วไป รวมทั้งกลุ่มข้าราชการที่รับผิดชอบในการกำหนดกฎระเบียบทางการค้าให้สอดคล้องกับพันธกรณีของความตกลงตามผลการเจรจา ดังนั้น สื่อมวลชนจะเป็นสถาบันที่มีหน้าที่สำคัญในการรายงานข่าวสาร และการให้ความรู้ต่อสาธารณชนทั่วไป โดยเฉพาะหนังสือพิมพ์ ซึ่งเป็นสื่อมวลชนประเภทหนึ่งที่มีลักษณะ เฉพาะเหมาะสมในการให้ความรู้และให้การศึกษาแก่ผู้รับสารมากกว่าสื่อมวลชนประเภทอื่น ๆ (ซวรัตน์ เชิดชัย, 2527) ดังนี้

1. **ความสมบูรณ์ของเนื้อหา (Completeness)** เนื่องจากความรวดเร็วในการเสนอข่าวสารต่าง ๆ ทางหนังสือพิมพ์นั้นจะช้ากว่าวิทยุและโทรทัศน์ กล่าวคือ ความรวดเร็วในการเสนอข่าวสารนั้นจะมีส่วนผูกพันกับความสมบูรณ์ของเนื้อหา ดังนั้น หนังสือพิมพ์ซึ่งเป็นสื่อที่ช้ากว่าวิทยุและโทรทัศน์ จึงสามารถให้เนื้อหาที่ลึกซึ้งสมบูรณ์ได้มากกว่า
2. **ความกว้างขวางของเนื้อหา (Breadth)** หนังสือพิมพ์นั้น ได้แบ่งเนื้อหาออกเป็นประเภทต่าง ๆ ตามความสนใจของผู้อ่าน จึงสามารถเสนอเนื้อหาได้กว้างขวางหลากหลายสามารถเข้าถึงผู้รับสารได้ทุกระดับ ไม่ว่าจะผู้อ่านจะมีอายุ เพศ ระดับการศึกษา อาชีพ รายได้ แตกต่างกันอย่างใดก็ตาม
3. **ความน่าเชื่อถือ (Believability)** คนเรามักจะเชื่อในข่าวสารที่ได้อ่าน หรือได้เห็นมากกว่าได้ฟัง ดังคำกล่าวที่ว่า "สิบปากว่าไม่เท่าตาเห็น" ซึ่งถึงแม้การเสนอข่าวสารทางโทรทัศน์จะทำให้ผู้ชมได้เห็นทั้งภาพและได้ยินทั้งเสียง แต่ภาพทางโทรทัศน์นั้นจะผ่านสายตาผู้ชมไปอย่างรวดเร็ว
4. **การใช้อ้างอิง (Referability)** ข่าวสารที่ปรากฏทางหน้าหนังสือพิมพ์จะมีข้อมูลรายละเอียดต่าง ๆ มากกว่าสื่ออื่น ๆ และสามารถนำมาอ้างอิง ได้ตลอดเวลา
5. **การเสนอซ้ำ (Repetition)** หนังสือพิมพ์จะมีการติดตามข่าวและเสนอรายละเอียดเพิ่มเติมอยู่เสมอหลังจากที่ได้มีการเสนอข่าวครั้งแรก ในขณะที่วิทยุและโทรทัศน์นั้นจะมีข้อจำกัดในเรื่องต่าง ๆ เช่น ปริมาณและเวลาในการเสนอ
6. **ความถาวร (Permanence)** ข่าวสารที่เสนอทางหนังสือพิมพ์นั้น เมื่อเวลาผ่านไปผู้อ่านสามารถกลับมาอ่านได้อีก แต่ข่าวที่เสนอทางวิทยุและโทรทัศน์นั้น เมื่อเสนอรายการผ่านไปแล้วผู้ฟังและผู้ชมไม่สามารถย้อนกลับมาดูได้อีก ถ้าไม่มีการบันทึกเทปไว้

ความต้องการข้อมูลข่าวสารในสภาวะเศรษฐกิจสังคมไทยในปัจจุบัน มีลักษณะสัมพันธ์กับหนังสือพิมพ์เพิ่มขึ้นเป็นอย่างมาก โดยเฉพาะข่าวเศรษฐกิจจะมีการนำเสนออยู่ในหนังสือพิมพ์ทั่ว ๆ ไปจะเห็นได้ชัดจากคำกล่าวของนายอานวย วีรวรรณ (2526) ที่ว่า

หนังสือพิมพ์รายสัปดาห์ประเภทที่เสนอข่าวเกี่ยวกับเศรษฐกิจและธุรกิจล้วน ๆ ซึ่งเราเรียกว่าหนังสือพิมพ์หัวขาวที่วางแผงอยู่ทั่วไปนั้น ปัจจุบันมีถึง 12 ฉบับ ซึ่งถ้านับดูแล้ว จะเห็นว่ามากกว่าหนังสือพิมพ์รายวันจำพวกหัวเขียว หรือหัวแดง หัวดำด้วยซ้ำ คงจะเป็นตัวอย่างง่าย ๆ ที่ยืนยันว่าสังคมเรากำลังต้องการหรือกระหายในข่าวสารและข้อมูลด้านเศรษฐกิจและธุรกิจมากขึ้น หนังสือพิมพ์ประเภทนี้จึงเกิดขึ้นและขายได้

การเผยแพร่ข่าวสารการเจรจาการค้ารอบอุรุกวัยนั้น เป็นสิ่งที่มีความสำคัญมากดังจะเห็นได้จากสารของ ทพณฯ นายกรัฐมนตรี นายชวน หลีกภัย ในโอกาสวันคล้ายวันสถาปนากระทรวงพาณิชย์ ครบ 74 ปี (กระทรวงพาณิชย์, 2537) ได้เน้นถึงความสำคัญ ดังนี้

ปัจจุบัน บรรยากาศการค้าระหว่างประเทศได้เปลี่ยนแปลงไป การเจรจารอบอุรุกวัยที่เสร็จสิ้นลงเมื่อปลายปีที่ผ่านมานี้ ได้ส่งผลให้โลกมีกฎเกณฑ์ทางการค้าที่ชัดเจน เป็นธรรม และมีขอบเขตกว้างขวางขึ้น ครอบคลุมทั้งการค้า การบริการ และทรัพย์สินทางปัญญา นอกจากนี้ การมีข้อตกลงสินค้าเกษตรที่เหมาะสมทำให้ราคาสินค้าเกษตรโดยทั่วไปมีแนวโน้มสูงขึ้น ซึ่งจะส่งผลดีต่อเกษตรกรของไทยโดยตรง ขณะเดียวกันประเทศไทยก็มีพันธกรณีที่จะต้องปฏิบัติ ทั้งในด้านการลดภาษีและ การเปิดตลาดภายในประเทศ ส่งผลให้การแข่งขันทางการค้ามีความเข้มข้นมากขึ้น ซึ่งประเทศไทยจะต้องพัฒนาเพื่อให้สามารถแข่งขันได้ทั้งกับประเทศที่เจริญก้าวหน้ามากกว่า และประเทศที่กำลังพัฒนา ซึ่งมีต้นทุนต่ำกว่าเรา สิ่งที่เกิดขึ้นนี้จึงเป็นทั้งโอกาสและความท้าทาย ดังนั้น กระทรวงพาณิชย์ในฐานะหน่วยงานที่ดูแลด้านเศรษฐกิจและการค้าของประเทศ จะต้องใช้ความพยายามอย่างเต็มกำลังความสามารถ โดยประสานความร่วมมือกับภาคเอกชนและหน่วยงานที่เกี่ยวข้องในการดำเนินงาน เพื่อปกป้องรักษาผลประโยชน์ทางการค้าของประเทศ และเสริมสร้างสมรรถนะ

ในด้านการแข่งขัน รวมทั้งจะต้องชี้แนะและให้ข้อมูลข่าวสารเพื่อประโยชน์
ในการปรับตัวของภาคธุรกิจ เพื่อคุ้มครองผลประโยชน์ของผู้บริโภค และเพื่อ
แสวงหาประโยชน์จากผลการเจรจาให้ได้มากที่สุด

ในโอกาสเดียวกัน สารของนายไชยยศ สะสมทรัพย์ รัฐมนตรีช่วยว่าการกระทรวงพาณิชย์
ได้ระบุถึงเศรษฐกิจการค้ากับการสื่อสารในปัจจุบัน ดังนี้

ในยุคเศรษฐกิจการค้าและการสื่อสารปัจจุบัน มีส่วนทำให้ทุกสิ่งทุกอย่างเปลี่ยนแปลง
ไปอย่างมากและรวดเร็ว ดูเสมือนหนึ่งประเทศไทยเล็กลง แต่เกิดผลในสิ่งตรงกัน
ข้ามที่จะต้องดูแลการค้าให้กว้างขวาง ครอบคลุมพื้นที่ทั้งระบบมากขึ้น ไม่ว่าจะเป็น
ดำเนินการช่วยเหลือเกษตรกรให้ได้รับราคาผลผลิตและรายได้ที่ดีขึ้น รวมทั้งการ
คุ้มครองผู้บริโภคในด้านราคา ปริมาณ และผดุงซึ่งความยุติธรรมทางการค้า

อธิบดีกรมการค้าต่างประเทศ นางอรนุช โอสสถานนท์ กล่าวถึงการเพิ่มสมรรถนะทาง
ด้านความถูกต้องรวดเร็วของข้อมูล และสารสนเทศ ที่เป็นส่วนสำคัญต่อระบบการค้าเสรี ดังนี้

ภาวะเศรษฐกิจของโลกปัจจุบัน ได้มีนัยสำคัญที่ตีว่า จะมีการปฏิรูปไปสู่ระบบการ
ค้าเสรีมากขึ้น หลายประเทศได้เปลี่ยนแปลงนโยบายการค้าให้หันมาใช้ระบบ
ตลาดเป็นแกนนำ ซึ่งก็หมายถึงว่า ภาวะการแข่งขันจะทวีความรุนแรงขึ้น
ในภาวะเช่นนี้ จำเป็นที่การค้าของไทยจะต้องยืนหยัดและสามารถแข่งขันในตลาด
โลกให้ได้ ความร่วมมือระหว่างหน่วยงานในภาครัฐและ เอกชนจะเป็นแรงผลักดัน
ต้นสำคัญที่จะทำให้นโยบายการค้าของไทย ไปถึงเป้าหมายดังกล่าว การเพิ่ม
สมรรถนะทางด้านความถูกต้องรวดเร็วของข้อมูลและสารสนเทศ ให้มีมากขึ้น
ตามกระบวนการโลกาภิวัตน์ ตลอดจนร่วมกันผลักดันให้มีการขยายและแสวง
หาตลาด และประเภทสินค้าส่งออกให้กว้างขวางยิ่งขึ้น โดยมีภาคเอกชนเป็น
ผู้นำในการดำเนินงานด้านการผลิตและการตลาดและรัฐเป็นผู้ให้การสนับสนุน
และแก้ไขข้อขัดข้องต่างๆ เป็นการช่วยให้การค้าดำเนินการดังกล่าวนี้สามารถ
บรรลุวัตถุประสงค์

อธิบดีกรมส่งเสริมการส่งออก นายจเร จุฑารัตนกุล เน้นถึงสถานการณ์ของโลกในยุคข้อมูลข่าวสาร ดังนี้

ความเคลื่อนไหวเปลี่ยนแปลงทางเศรษฐกิจการค้า และเหตุการณ์สำคัญที่เกิดขึ้นในโลกปัจจุบัน ได้มีส่วนกระทบต่อวิถีชีวิตประชากรของโลกทุกคน ไม่นานก็น้อย เนื่องจากสถานการณ์ของโลก ได้ก้าวเข้าสู่ยุคข้อมูลข่าวสาร โดยได้ให้คำนิยามสั้น ๆ ว่า "ยุคโลกาภิวัตน์" การพัฒนาตนเอง เพื่อให้สามารถเรียนรู้วิธีการใช้เครื่องมือสื่อสารสมัยใหม่ด้วยระบบคอมพิวเตอร์มาช่วยในการดำเนินงาน และการปรับปรุงองค์กรให้มีความคล่องตัวและฉับไวอย่างมีประสิทธิภาพ จึงเป็นสิ่งจำเป็นอย่างยิ่งทั้งภาครัฐบาลและเอกชน

อธิบดีกรมการค้าภายใน นายสมพล เกียรติไพบูลย์ เน้นความสำคัญของการบริการและการเผยแพร่ข้อมูลข่าวสารทางการค้า ในการวิเคราะห์เพื่อกำหนดนโยบายการบริหาร และการประกอบธุรกิจในสภาวะการณ์ที่การแข่งขันและการกีดกันทางการค้ามีความรุนแรงมากขึ้น ดังนี้

บทบาทสำคัญของกระทรวงพาณิชย์ในการดำเนินภารกิจเพื่อส่งเสริมและพัฒนาการค้าและเศรษฐกิจของประเทศให้มีความเจริญเติบโตอย่างมั่นคง ท่ามกลางสภาวะการณ์ที่การแข่งขันและการกีดกันทางการค้าทวีความรุนแรงมากขึ้นเป็นลำดับนั้น การบริการและเผยแพร่ข้อมูลข่าวสารทางการค้า ที่ถูกต้อง รวดเร็ว ทันต่อเหตุการณ์ นับว่าเป็นสื่อกลางที่สำคัญอย่างยิ่งในการใช้วิเคราะห์เพื่อประกอบการตัดสินใจกำหนดนโยบายและวางแผน เพื่อการบริหารและการประกอบธุรกิจสำหรับหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง ได้เป็นอย่างดี

อธิบดีกรมเศรษฐกิจการพาณิชย์ นายเกริกไกร จีระแพทย์ ย้ำถึงบทบาทหน้าที่ของกระทรวงพาณิชย์ในการดูแลเศรษฐกิจการค้าของประเทศ รวมทั้งชี้แนะ และให้ข้อมูลข่าวสารแก่ภาคธุรกิจและผู้บริโภค ดังนี้

กระทรวงพาณิชย์มีบทบาทหน้าที่ในการดูแลด้านเศรษฐกิจและการค้าของประเทศ จึงต้องอาศัยความพยายามของข้าราชการและพนักงานของ

กระทรวงพาณิชย์ทุกคนอย่างเต็มกำลังความสามารถ เพื่อปกป้องรักษาผลประโยชน์ทางการค้าของประเทศ และเสริมสร้างสมรรถนะในการแข่งขัน รวมทั้งชี้แนะ และให้ข้อมูลข่าวสาร เพื่อประโยชน์ในการปรับตัวของภาคธุรกิจ เพื่อคุ้มครองผลประโยชน์ของผู้บริโภค

สำหรับผลการเจรจารอบอุรุกวัยนี้ กรมเศรษฐกิจการพาณิชย์ ซึ่งเป็นหน่วยงานของรัฐรับผิดชอบในเรื่องการเจรจาการค้าหลายฝ่ายโดยตรง ก็ได้รับนโยบายจากกระทรวงพาณิชย์ให้เผยแพร่ข้อมูลข่าวสารเกี่ยวกับการเจรจาแกตต์รอบอุรุกวัย แก่บุคคลผู้เกี่ยวข้องโดยทั่วไป จึงกำหนดโครงการเผยแพร่ความรู้เรื่อง "การค้าระหว่างประเทศกับการส่งออกของภูมิภาค" โดยได้จัดสัมมนาในภูมิภาคต่าง ๆ ทั่วประเทศไทย เพื่อสร้างความรู้ความเข้าใจแก่บุคคลทั่วไปเกี่ยวกับการเจรจาแกตต์รอบอุรุกวัย รวมถึงผลกระทบจากการเจรจา เพื่อการเตรียมพร้อมในการปรับตัวเพื่อรับโอกาสและความท้าทายในเวทีการค้าระหว่างประเทศต่อไป นอกจากนี้ สำนักงานประสานงานเศรษฐกิจระหว่างประเทศ (สปรศ.) สังกัดสำนักนายกรัฐมนตรียังได้จัดสัมมนาเรื่อง "ผลการเจรจาการค้าหลายฝ่ายรอบอุรุกวัย" โดยมีข้าราชการที่เกี่ยวข้องในส่วนกลางเข้าร่วมการสัมมนาด้วย การสัมมนาของทั้งสองหน่วยงานดังกล่าวถือได้ว่า เป็นสื่อเฉพาะกิจเพื่อเผยแพร่และสร้างความเข้าใจแก่บุคคลทั่วไปในเรื่องการเจรจาแกตต์รอบอุรุกวัยโดยเฉพาะ

ผู้วิจัยตระหนักถึงความสำคัญของการเผยแพร่ข้อมูลข่าวสารในเรื่องการเจรจาแกตต์รอบอุรุกวัยของหนังสือพิมพ์ และสื่อเฉพาะกิจดังกล่าว เนื่องจากการเจรจาแกตต์รอบอุรุกวัยจะมีผลต่อการประกอบกิจกรรมทางเศรษฐกิจในระดับต่าง ๆ โดยเฉพาะอย่างยิ่งในยุคโลกาภิวัตน์ซึ่งไม่เพียงแต่วงการธุรกิจที่จะต้องเผชิญกับการแข่งขันอย่างรุนแรง ทำให้ผู้เกี่ยวข้องในธุรกิจการค้าระหว่างประเทศมีความจำเป็นที่จะต้องพึ่งพาข่าวสารที่สมบูรณ์และทันต่อเหตุการณ์ เพื่อการกำหนดนโยบายและการประกอบธุรกิจให้ได้ผลตอบแทนสูงสุด แต่ภาครัฐก็จำเป็นต้องกำหนดมาตรการกฎระเบียบทางการค้าให้เป็นสากลและสอดคล้องกับพันธกรณีระหว่างประเทศอีกด้วย

ในการวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยมุ่งเน้นการวิเคราะห์บทบาทของหนังสือพิมพ์ในการเสนอเนื้อหาเกี่ยวกับข่าวสารการเจรจาแกตต์รอบอุรุกวัย ประกอบกับกรมเศรษฐกิจการพาณิชย์ กระทรวงพาณิชย์ได้จัดการสัมมนาตามโครงการการเผยแพร่ความรู้เรื่อง "การค้าระหว่างประเทศกับการส่งออกของภูมิภาค" ในเขตภูมิภาคต่าง ๆ ทั่วประเทศ ตั้งแต่เดือนกุมภาพันธ์ - เดือนกันยายน

2537 เช่นเดียวกับสำนักงานประสานงานเศรษฐกิจระหว่างประเทศ (สปศ.) ซึ่งได้จัดการสัมมนาเรื่อง "ผลการเจรจาการค้าหลายฝ่ายรอบอุรุกวัย" สำหรับข้าราชการส่วนกลางในเดือนมีนาคม 2537 ดังนั้น เพื่อให้ได้ภาพรวมที่สมบูรณ์ทั้งในด้านการเผยแพร่ข่าวสารและผู้รับสาร ผู้วิจัยจึงสนใจที่จะศึกษาทั้งการเสนอเนื้อหาข่าวสารการเจรจาแกตต์รอบอุรุกวัยของหนังสือพิมพ์ และการสำรวจการเปิดรับ ความเข้าใจ และการใช้ประโยชน์ของผู้รับสาร

คำถามนำการวิจัย

1. การเสนอเนื้อหาข่าวสารการเจรจาแกตต์รอบอุรุกวัยของหนังสือพิมพ์แต่ละประเภทมีความแตกต่างกันหรือไม่ในประเด็นข่าวสาร ความถี่ในการนำเสนอ การให้ความสำคัญ รูปแบบการนำเสนอ และแหล่งที่มาของข่าวสาร
2. ปริมาณการเปิดรับสื่อของผู้รับสารมีความสัมพันธ์กับความรู้ความเข้าใจเรื่องการเจรจาแกตต์รอบอุรุกวัยหรือไม่

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อวิเคราะห์เปรียบเทียบเนื้อหาข่าวสารการเจรจาแกตต์รอบอุรุกวัยของหนังสือพิมพ์แต่ละประเภทในการนำเสนอประเด็นข่าวสาร ความถี่ในการนำเสนอ การให้ความสำคัญ รูปแบบการนำเสนอ และแหล่งที่มาของข่าวสาร
2. เพื่อศึกษาพฤติกรรมการเปิดรับข่าวสาร ความเข้าใจ และการใช้ประโยชน์จากข่าวสารการเจรจาแกตต์รอบอุรุกวัยของผู้รับสาร
3. เพื่อศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างปริมาณการเปิดรับสื่อกับระดับความรู้ความเข้าใจเรื่องการเจรจาแกตต์รอบอุรุกวัยของผู้รับสาร

สมมติฐานของการวิจัย

1. หนังสือพิมพ์ประเภทคุณภาพ หนังสือพิมพ์ภาษาอังกฤษ และหนังสือพิมพ์ข่าวเน้นเศรษฐกิจ เสนอข่าวสารการเจรจาแกตต์รอบอุรุกวัยมากกว่าหนังสือพิมพ์ประชานิยม
2. ระดับความรู้ความเข้าใจเรื่องการเจรจาแกตต์รอบอุรุกวัยของผู้รับสารแตกต่างกันตามปริมาณการเปิดรับสื่อ

ขอบเขตของการวิจัย

ในการวิจัยครั้งนี้ ได้กำหนดขอบเขตการศึกษาไว้ ดังนี้

1. หนังสือพิมพ์ ศึกษาจากหนังสือพิมพ์ 6 ชื่อฉบับ ได้แก่หนังสือพิมพ์ไทยรัฐ มติชน บางกอกโพสต์ ผู้จัดการรายวัน ฐานเศรษฐกิจ และข่าวพาณิชย์ ในช่วงเดือนพฤศจิกายน 2536 - เดือนพฤษภาคม 2537
2. ผู้รับสาร จำกัดเฉพาะกลุ่มบุคคลที่เข้าร่วมการสัมมนาทางวิชาการ เรื่อง "การค้าระหว่างประเทศกับการส่งออกของภูมิภาค" ซึ่งกรมเศรษฐกิจการพาณิชย์ได้จัดขึ้นในภูมิภาคต่าง ๆ ทั่วประเทศไทย ตั้งแต่เดือนกุมภาพันธ์ - เดือนสิงหาคม 2537 รวมทั้งผู้เข้าร่วมการสัมมนาเรื่อง "ผลกระทบของการเจรจาการค้าหลายฝ่ายรอบอุรุกวัย" ซึ่งจัดโดยสำนักงานประสานงานเศรษฐกิจระหว่างประเทศ (สปรศ.) ในกรุงเทพมหานคร ในเดือนมีนาคม 2537 ซึ่งถือเป็นสื่อเฉพาะกิจเพื่อเผยแพร่และให้ความรู้เรื่องการเจรจาแกตต์รอบอุรุกวัยแก่ผู้เกี่ยวข้องโดยทั่วไป

นิยามศัพท์ที่เกี่ยวข้อง

การเจรจาแกตต์รอบอุรุกวัย หมายถึง สาระและผลกระทบของการเจรจาการค้าหลายฝ่ายรอบอุรุกวัย ใน 12 ประเด็น ได้แก่

1. ท่าทีการเจรจาของประเทศต่าง ๆ
2. การเปิดตลาด
3. สินค้าเกษตร
4. การค้าบริการ
5. การคุ้มครองทรัพย์สินทางปัญญา
6. การปรับกฎระเบียบเกี่ยวกับการค้าระหว่างประเทศ
7. ประเด็นใหม่ที่มีผลเชื่อมโยงกับการค้าระหว่างประเทศ
8. การจัดตั้งองค์กรและการเข้าเป็นสมาชิก
9. พันธกรณีของไทยตามผลการเจรจาแกตต์รอบอุรุกวัย
10. ผลกระทบของแกตต์ต่อความก้าวหน้าของเศรษฐกิจโลกในภาพรวม
11. แกตต์กับผลได้/ผลเสียต่อประเทศไทย
12. แกตต์กับผลได้/ผลเสียต่อการประกอบธุรกิจ

หนังสือพิมพ์ ในการวิจัยครั้งนี้แบ่งหนังสือพิมพ์ออกเป็น 6 กลุ่ม เฉพาะที่พิมพ์จำหน่าย ในช่วงเดือนพฤศจิกายน 2536 - เดือนพฤษภาคม 2537 ดังนี้

1. หนังสือพิมพ์รายวันประเภทปริมาณ ได้แก่ หนังสือพิมพ์ไทยรัฐ
2. หนังสือพิมพ์รายวันประเภทคุณภาพ ได้แก่ หนังสือพิมพ์มติชน
3. หนังสือพิมพ์รายวันภาษาอังกฤษ ได้แก่ หนังสือพิมพ์บางกอกโพสต์
4. หนังสือพิมพ์ข่าวเศรษฐกิจรายวัน ได้แก่ หนังสือพิมพ์ผู้จัดการรายวัน
5. หนังสือพิมพ์ข่าวเศรษฐกิจที่เอกชนพิมพ์จำหน่ายสัปดาห์ละ 2 ครั้ง ได้แก่ หนังสือพิมพ์ฐานเศรษฐกิจ
6. หนังสือพิมพ์ข่าวเศรษฐกิจที่ภาครัฐพิมพ์จำหน่ายสัปดาห์ละ 1 ครั้ง ได้แก่ หนังสือพิมพ์ข่าวพาณิชย์

สื่อเฉพาะกิจ หมายถึงสื่อในรูปแบบของการสัมมนาทางวิชาการ ซึ่งหน่วยราชการจัดขึ้น ในเดือนกุมภาพันธ์ - เดือนสิงหาคม 2537 เพื่อเผยแพร่ความรู้เรื่องการเจรจาแกตต์รอบอุรุกวัย แก่บุคคลที่เกี่ยวข้องทั้งภาครัฐและภาคเอกชน รวมทั้งเอกสารเผยแพร่ในการสัมมนา โดยกรมเศรษฐกิจการพาณิชย์ กระทรวงพาณิชย์ ได้จัดการสัมมนาที่วราชอาณาจักรตามโครงการเผยแพร่ความรู้เรื่อง "การค้าระหว่างประเทศกับการส่งออกของภูมิภาค" และสำนักงานประสานงานเศรษฐกิจระหว่างประเทศ (สปรศ.) ได้จัดสัมมนาเรื่อง "ผลการเจรจาการค้าหลายฝ่ายรอบอุรุกวัย" สำหรับข้าราชการในส่วนกลาง

ผู้รับสาร หมายถึง บุคคลผู้ที่เกี่ยวข้องทั้งภาครัฐและภาคเอกชนที่วราชอาณาจักรที่ได้เข้าถึงสื่อเฉพาะกิจ

การเปิดรับ หมายถึง ปริมาณความถี่หรือความบ่อยครั้งในการใช้สื่อและเปิดรับข่าวสารการเจรจาแกตต์รอบอุรุกวัยของผู้รับสารจากหนังสือพิมพ์ สื่อเฉพาะกิจ และสื่ออื่น ๆ

เหตุผลจงใจ หมายถึง เหตุผลจงใจของผู้รับสารในการเปิดรับข่าวสารการเจรจาแกตต์รอบอุรุกวัย จำแนกเป็นเหตุผลจงใจในด้านการบริหารงาน ด้านข้อมูลข่าวสาร และเพื่อประโยชน์ต่อตนเอง

ความเข้าใจ หมายถึง ความรู้ความเข้าใจเรื่องการเจรจาแกตต์รอบอุรุกวัยที่ผู้รับสารได้รับจากหนังสือพิมพ์ สื่อเฉพาะกิจ และสื่ออื่น ๆ โดยวัดจากคะแนนคำตอบแบบสอบถามเกี่ยวกับสาระและผลกระทบของการเจรจาแกตต์รอบอุรุกวัย

การใช้ประโยชน์ หมายถึง การที่ผู้รับสารได้ใช้ประโยชน์จากการเปิดรับข่าวสารการเจรจาแกตต์รอบอุรุกวัย ในด้านการบริหารงาน ด้านข้อมูลข่าวสาร และเพื่อประโยชน์ต่อตนเอง

ปัจจัยส่วนบุคคล หมายถึง เพศ อายุ ระดับการศึกษา อาชีพ และรายได้ของผู้รับสาร

ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ

1. การทราบรูปแบบการเสนอเนื้อหาข่าวสารการเจรจาแกตต์รอบอุรุกวัยของหนังสือพิมพ์ จะเป็นประโยชน์ต่อหน่วยงานต่างๆ เพื่อใช้เป็นแนวทางในการเผยแพร่ข่าวเศรษฐกิจในลักษณะเดียวกัน
2. การทราบพฤติกรรมการเปิดรับ ความเข้าใจ และการใช้ประโยชน์จากข่าวสารการเจรจาแกตต์รอบอุรุกวัยของผู้รับสาร ทำให้ประเมินประสิทธิภาพของการสื่อสารผ่านหนังสือพิมพ์ และสื่อเฉพาะกิจได้
3. ผลการศึกษาสามารถนำมาเป็นข้อมูลประกอบการวางแผนของหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง เพื่อเผยแพร่ข่าวสารด้านเศรษฐกิจผ่านสื่อต่าง ๆ ไปสู่กลุ่มเป้าหมายอย่างมีประสิทธิภาพ